

P

Nultá hodina

JANA PONCA — ROVÁ

motto

Nultá hodina

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.motto.cz

www.albatrosmedia.cz

motto

Jana Poncarová

Nultá hodina – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

**JANA
PONCA-
ROVÁ**

Nultá hodina

P

Nultá hodina

**JANA
PONCA —
ROVÁ**

motto

© Jana Poncarová, 2023

Cover photography © Leonardo Baldini / Arcangel Images

ISBN tištěné verze 978-80-267-2539-8

ISBN e-knihy 978-80-267-2562-6 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-2563-3 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-2561-9 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

*Hrdinkám a hrdinům,
kteří bojovali proti nacismu a komunismu,
za demokracii, svobodu a spravedlnost.
A všem, kteří pokračují v jejich odkazu.*

*Phoenix, tell me
How to rise from the ashes
My palm is full of dust
And once it was my life
Can I have it again?*

*Fénixi, pověz
Jak povstat z popela
Mám dlaň plnou prachu
Kdysi to býval můj život
Najdu ho zas?*

(Hedvika Adlerová, 1945)

Volby byly svobodné technicky, ale nikoli psychologicky. Mezi voliči stále panoval strach z komunistického řádění proti příslušníkům zakázaných stran, a ten naháněl některé lidi do komunistického tábora, protože se v něm každý cítil politicky bezpečný. Strach působil neblaze zejména na vesnici, kde si lidé vidí jeden druhému do talíře.

Ladislav Feierabend, politik a hospodář

1946

NOVÁ HUŤ U DÝŠINY

„Arnošte!“

Siréna mnou zacloumá. Zacpu si uši před jekotem štuků, které plují v bezchybné formaci po obloze a jejich křídla se zlověstně lesknou ve žhnoucím slunci. Probouzím se do ticha. Stírám si vlhko ze spánků a rozkoukávám se do stropu zdobeného ornamenty. Kdysi jsem po nekonečném klikatém lemování cestovala pohledem a představovala si, že zákruty jsou silničky a že po nich pádím autem, mívám bílé patníky a z čerstvě posečených luk voní tráva. Bývalo to za nedělních rán, kdy jsme nikam nespěchali. Z kuchyně nás přivolávala vůně čaje a čerstvého chleba a pomalu jsme se trousili na snídani sem, do salonu. Bývalo tu rušno. Jezdívají k nám známí z Prahy, z Paříže, z Berlína. Pak se setmělo a tma trvá. Rozbřesk je v nedohlednu a stesk na mně leží jako těžká hlína. Odháním vzpomínky i představy, ale jsou neodbytné. Na protější zdi se rýsují obličejové tváře, kteří sem přišli po nás, vystupují z omítky jako stíny, mezi nimiž přebíhá rozespálé světlo. Vypořádám se s přízraky prudkým pohybem. Vstanu. Musím tu co nejdříve vymalovat a zařídit pokoje nábytkem, jinak se budou vynořovat další zjevení. A s nimi se žít nedá.

Opláchnu si obličej v otlučeném kbelíku a ocením, že jsem nevyhodila zbytek mýdla, který jsem táhla v rukساku přes půl světa. Na utření mi stačí sepraný kapesník. Pověším ho na krbovou římsu a zatížím ho kovovým svícem, který se včera povaloval uprostřed salonu. Trčely

z něj dvě svíčky zlomené vejpůl, tak jsem je zapalovačem nahřála, znovu spojila a zapálila. To mě čeká v příštích dnech – budu oprašovat věci, zahlazovat škrábance a šrámy, skládat dohromady úlomky bývalého života, které jsou poztrácené, zadupané do hlíny a prachu. Když je náhodou najdu – a je jedno, jestli budou větší nebo úplně droboučké, hladké nebo hrubé –, očistím je a zkusím z nich poskládat původní tvar. „Ze slepovaného talíře se nejí dobře,“ zaslechnu mámin hlas. „Vezmi si střípek na památku a pojedeme koupit nový.“

Na příval slz kvůli rozbitému talíři jsem byla ve třinácti letech moc velká. Litovala jsem ho, protože se spolu s porcelánem roztříštil i obrázek dívky namalovaný uprostřed. Podobala se mi svými rozevlátými hnědými vlasy a ujížděla za dobrodružstvím v malém sportovním voze. Táta mi talíř koupil na památku na můj první závod, na nějž mě vzal. Mezi Lochotínem a Třemošnou se tehdy jelo kláně, ve kterém zvítězila žena. Byla to nemyslitelná událost. Na startu na Elišku Junkovou křičeli, ať si vezme vařečku a stoupne si k plotně. Viděla jsem ji, jak soustředěně svírá volant, aniž se jí ta slova dotýkala, a pak vystřelí. Vyhrála a mně připadalo, že s ní zažívám zadostiučinění, protože jí tleskali i ti křiklouni. Když vystoupila z auta, zářila i přes silniční prach, který posbírala cestou. Podepsala mi obrázek vystřižený z novin. Táta byl pohotový, hned nás vyfotil, tahal tehdy svůj nový fotoaparát všude s sebou.

Držím se krbové římsy a přemýšlím, jak fotoalbum s automobilovou závodnicí vypadalo a kam ho máma asi schovala. Zamžourám na místo, kde stával sekretář s rodinnými dokumenty a poklady, mezi nimiž byl i úlomek z mého talíře. Vysměje se mi odloupenutá omítka na holé, zaprášené zdi.

Zhoupne se mi žaludek. Tlačí se v něm pocity, které jsem v noci spolykala, než mě sen zavedl na bojiště, do města, kde k nebi trčí zbytky bílých zdí. Některé domy byly zdemolované úplně, jiné jen z poloviny. Do jednoho jsme vběhli s Arnoštem. Vymláčeným oknem do pokoje proudil noční vánek s pachutí prachu a sutin a někde pod nimi jsem rozeznala zbytečky koření a horkého slunce. Zírali jsme na hvězdy, dokud tmou neprolétlo zakvílení. Strhl mě k podlaze a zakryl mě svým tělem. Třísklo to daleko. „Pojď,“ táhl mě ven a posadil mě do auta. Trval na tom, že bude řídit. Odvezl mě až ke stanu v táboře a ostatní děvčata se hihňala, že je žádný důstojník nikdy nedoprovází a že jsem se musela vyznamenat. Nemohla jsem dlouho usnout, v nose pořád ten divný vzduch, v očích hvězdné nebe, slyšela jsem vytí pouštního větru a pak se znovu dusila pod tíhou Arnoštova těla.

Dívám se na zmuchlanou pokrývku, která se svíjí v podivné křeči. Sehnu se pro ni a složím ji. Ustlala jsem si u krbu na matraci, kterou jsem našla v patře. Nevadí mi, že na ní spali *oni*. Položím deku do jedné přihrádky vyprázdněné knihovny. Mahagonová prkna zapasovaná do zdi zdobí několik úderů sekerou. Připíšu si na seznam, že musím sehnat truhláře. Dnes přijde kominík, abych mohla zatopit v krbu. Uvnitř je chladno, navečer sem táhne od řeky a lesa. Včera jsem se rozklepala zimou. Utěšila jsem se sama, na cizí matraci, pod dekou, z níž se drolí písečný prach.

Když jsem sem včera jela, Bedřich málem nastoupil do vlaku se mnou, aby mě doprovodil. Vystrčila jsem ho hrubě ven, že chci zámky s letitou rzí roztrhnout sama. Žádné tu na mě nečekaly. Vstupní dveře se bezvládně houpaly na pantech. Kdokoli k nám mohl přijít, projít se po parketách,

nahlédnout do patra, cokoli si odnést. A také to udělali. Pravdou je, že jsem si tohle všechno chtěla prožít beze svědků, bez zbytečných slov. Bedřich by mi tu překážel a spolu s ním všechny ty zapomenuté dohady z minulosti o tom, co jak bude a co se jak udělá.

Otevřu okno a natáhnu ruku do tepla. Dívám se, jak mi z paže mizí bodlinky chladu. Oblékla jsem si bavlněné tričko s krátkým rukávem. Cítím z něj pot, zaschlé kapičky strachu. Skloním hlavu k levému rameni a nadechnu se látky. Přivezla jsem si s sebou kousek vzdáleného světa a nevím, jak ho propojit s časem a prostorem, který tu na mě čeká. Z nedávných prožitků ucítím rýt vonný, jehož květy do sebe lačně vpíjí žhnoucí slunce. A cigaretu vykouřenou v podvečer, kdy je po všem a před vším. Na jazyku mě zaštípe uloupená whisky pitá z plechových hrnků. V očích šimrají neviditelná zrníčka písku a v noci spálený benzín. Promění se v slzy.

„Do práce!“ poručím si.

Hlas mi přeskočí. Je trapné, jak si tu povídám sama se sebou, je hloupé, jak je tu prázdné. Znovu se zadívám na knihovnu. Zaplním ji odshora až dolů. Skoupím všechny předválečné výtisky. Pořídím i velký oválný stůl, který stával pod lustrem, z něhož stékaly krystalky – nikdy jsem je jako malá nedokázala spočítat. Na stůl prostřu bílý ubrus s krajkovým okrajem, který se rozvlní, kdykoli kolem někdo projde. Také velkou broušenou vázu a porcelánový set a popelník a skleničky na šampaňské a stříbrné lžičky a příbory.

Zatočí se mi hlava.

Musím se najíst a napít. Zasteskne se mi po Bedřichovi a po našich ránech, když jsme tu bývali sami. „Pojď už, stydne nám čaj,“ pobízela jsem ho, když se ještě rozespálý

opíral o knihovnu a listoval svazkem v žíhaných tmavých deskách. Vystál by tam důlek. Utahovala jsem si z něj a škádlila ho, že se ztrácí mezi písmeny kdesi v dávnověku a život mu uniká.

Mám dojem, že jsem se v minulosti tentokrát ztratila já. Že jsem se zapomněla v rozbořeném domě na africkém pobřeží.

Tělem mi proběhnou pocity, které se mezi sebou přetlačují jako dvě znesvářené strany. Každá má svou pravdu. Znovu Bedřichovi vyčtu nečinnost a neschopnost pohnout s věcmi, tak jako se to stalo mnohokrát před válkou. „Musíme se pustit do práce a dát věci co nejdřív do pořádku.“ Hned se zastydím, protože po všem, co jsme prožili, bych měla mlčet. Dusím se nevyřčenými slovy.

Je svoboda. Všichni by měli být šťastní.

Mám chuť na kafe uvařené nad ohněm v plechovém hrnku vypláchnutém pálenkou. Nechám si ji zajít. Včera jsem se odvážila do koloniálu ve vsi. Měli cikorku. Došla jsem i chleba, máslo a sýr. Odevzdala jsem předělové lístky a představila se prodavačce, výrazné holce s nazrzlými vlasy zastřiženými nad rameny. Myslím, že jí bylo jedno, koho obsluhuje. Na pultu ležel časopis se stříhy podzimních šatů. Všechny se chceme hezky obléknout a dohnat ztracené roky. Jak asi posledních šest let prožila ona? Musela být ještě dítě, když Hitler ukousl pohraničí. Přemítala jsem, jestli později prodávala cukr, mouku a rýži i těm, co bydleli u nás, a skládala jsem přitom nákup do svázaného šátku, který mi Arnošt koupil na trhu v Alexandrii.

Nemám ani na čem uvařit vodu. V kamnech si netroufnu zatopit, dokud neprohlédnou komín. Ukrojím si krajíc chleba a kousek sýra. Polykám sousta ztěžklá myšlenkami

a procházím se po salonu, protože není kam si sednout. Jdu od okna ke krbu a zase zpátky. Vstoupí do mě všudy- přítomné prázdno. Když jsem včera vešla, čekala jsem, že mě zármutek přitiskne k prochladlé stěně, že se schoulím v koutě na parkety a konečně se rozpláču. Místo toho jsem se jen zvědavě rozhlížela a nechala plynout vzpomínky. Tady stála květinová stěna a v ní jsem měla kaktusy a eukalyptus. Opodál byl kávový stolek a křesílka od věhlasného Kotěry. Rozmlátili je, odvezli je, anebo si pro ně přišel někdo ze sousedů. Až půjdu vsí, měla bych nakukovat do pootevřených oken a dveří, možná pohledem zavadím o některou naši věc. Ale neudělám to, styděla bych se za ně. Prozkoumala jsem dům od půdy až po sklep. V díře vykutané bůhvíkým a bůhvíproč se leskla zakalená voda a v ní plaval potkan. Neutekla jsem. Odstrčila jsem skříňku plnou starých bot a kopla do dvířek za ní. Náš tajný bar nenašli, ať už tu úřadovali Němci anebo revoluční gardisté – vesničané, kteří se přes noc proměnili v hrdiny. Vzala jsem lahev koňaku a lahev whisky. Nahoře jsem si nalila doušek do porcelánového hrnku, který zůstal na kredenci v kuchyni. Zahřál jako plameny ohně rozdělaného za soumraku.

Lahev s whisky je na krbové římse. Brzy se jí dotkne postupující slunce a rozzáří ji. Nechci to vidět, odvedlo by mě to *jinam*. Cítím, jak mě nostalgie oslabuje, jak z mého těla odčerpává energii, jak je pak nemožné soustředit se na rekonstrukci života, o němž mám své představy a vůbec nevím, jestli jsou správné.

„Dost!“

Zastrkám si tričko do kalhot, utáhnu opasek, obuju sněrovací boty a vyjdu na zápraží. Začnu předsíní. Zametu. Odnesu věci, které se v posledních sedmi letech proměnily

v harampádí, jsou odřené a otlučené, a proto tady zůstaly. Nikdo je nechtěl. Zobrazují vnitřek nás všech. Je to šílenství, ale musím pracovat. Činnost je to jediné, co dává smysl. I když nad tebou hřmí letadla a otevírají své útroby, i když se chvěješ strachem.

Smetu koštětem pavučiny prohýbající se pod stropem. Vyženu pavouka, který se zabydlel nad rámem dveří. Shrnu na jednu hromádku bahno, co ho sem nanosily cizí boty. Na lopatku postrčím i pár seschlých lipových listů z minulého podzimu. Zahrada! Jsou tam ještě máminy růže? Zatrne mi. Vynesu smetí a vyhodím ho do dřevěného vědra, které pozbylo svůj původní účel. Nechám se svést cestičkou dolů, téměř až ke svahu. Dole chrčí řeka. Letos je dost vody a je pěkné počasí, úroda bude dobrá. Pomůže nám, abychom se zmátořili z dlouhých let odříkání. Vidět zase zlátnout obilí, mít naději, že všechno bude lepší, že to není přelud.

Proč je mi pořád divně?

Přejdou k levé části zahrady, minu odkvetlé šeříky. V rok starých novinách, které mi schoval Bedřich, jsem viděla fotky děvčat, jak zdobí sovětské obrněnce květinami. Sevřelo se mi přitom hrdlo. Praha mohla být svobodná o chvílku dřív, nemusela čekat na tanky z východní fronty, lidé nemuseli krváčet při povstání. „Zpropadená, hloupá politika! Měli nechat Pattona jít až do Prahy,“ řekla jsem Bedřichovi a všimla jsem si, jak mu potemněly oči. „Nebylas tu. Aspoň jsme měli šanci postavit barikády, vzepřít se Němcům, nečekat, až nás někdo milostivě zachrání.“ Nepoznávala jsem ho. Tolik rozhořčení v něm nikdy nebylo. „Bedřichu, nechme to být, jsem unavená z cesty. Nechci se s tebou dohadovat. Je toho tolik, co jsme prožili každý zvlášť a musíme si to vyprávět,“ říkala jsem, zatímco

míchal vajíčka. Naše první večere po letech odloučení byla prostá a dobrá. Usnula jsem pak na gauči v Bedřichově malém bytě na Smíchově. Zdálo se mi, že spím u rodičů, v naší vilce v Bubenči. „Nechod’ tam, jsou tam Sověti,“ varoval mě Bedřich. Vidíš, chtěla jsem říct, to jsou celí oni, ale mlčela jsem.

Růžové záhony jsou netknuté, jen zaplevelené. Vytrhám hrsti kopřiv a je mi jedno, že se o ně spálím. Tenhle keřík, to je *Hold Slunci* a kvete světle žlutě. Vzpomenu si, jak se v květech rády koupaly včely přilétávající od sousedů. Dostávali jsme od nich med a přísahala bych, že jsem v něm cítila aroma růží. Opodál, na prorezlé oprýskané konstrukci, se pne *Kde domov můj*. Hořce se tomu pousměju. Zůstala tu i *Eliška Krásnohorská* a *Blatenská královna*. Přidřepnu si k záhonu a zkoumám, jak růže obráží, některé dokonce už nasazují na květy. Budou v pořádku. Jak si v jejich lesklých listech pohrává slunce, vzpomenu si na den, kdy jsme s mámou zamířily do Blatné k Janu Böhmovi, abychom si u něj sazenice vybraly. Bylo to v létě, to už jsem studovala filosofii a zajímala mě botanika, které jsem propadla po vzoru Elišky Junkové – stejně jako automobilům. Uháněla jsem vozem po klikatých cestičkách, po očku sledovala mámu a věděla jsem, že ji jízda baví stejně jako mě a že se máme krásně. Babí léto bylo zářivé, plné ospalého slunce a zlátnoucích stromů. Zahradník nás přivítal ve svém domku a vedl nás do táhlých skleníků. „Začal jsem s tím už před velkou válkou, ale pak mě povolali na frontu, sloužil jsem v Itálii a v Rusku. Rozhodl jsem se, že jestli přežiju, vrátím se do Blatné a pustím se znovu do práce, budu šlechtit růže, protože svět potřebuje krásu, aby se vzpamatoval z muk,“ říkal, zatímco máma prohlížela sazenice a skládala je do dřevěné bedýnky. Vysadily

jsme je na konci září, potom jsem odjela do Prahy a začala nový semestr.

Znovu ve mně rezonují slova bývalého vojáka a pěstitele růží. Možná že bych za ním mohla zajet, snad ještě žije, a koupit nové sazenice. Musím vrátit tvář aspoň naší letní vilce, když se do domu v Bubenči už nepodívám. Nevěřím, že mi ho vrátí. Bedřich říká, že se o to pokusíme, že s tím bude hodně běhání a vyřizování. Nevím. Neměly by být takové věci samozřejmé? Představovala bych si to asi takhle: Němci vám ten dům sebrali, tady ho máte. Mezitím se tam ale zabydleli Rusové, rodina důstojníka, a zdá se, že z Prahy se jim do Moskvy, nebo odkud jsou, nechce.

Popojdu ke kamenným sedátkům a ohništi, v němž jsou mezi uhlíky poházené lahve od vína a prázdné konzervy. Někdo se tu poměl. Kousek dál, směrem k plotu, roste borovice a pod ní spí Harrík. Přikleknu ke kameni s vytesaným letopočtem 1916–1929. Otočím se k zahradě a vidím ho, jak běží trávou jako štěňátko, trochu ztracené ve velkém světě, do kterého jsme ho přinesli. „Nevíme, co z něj bude,“ krčila rameny selka, když jsme si pro něj s tátou přijeli. „Nám to nevadí. Místa je u nás dost.“ Vyrostl tak akorát, měl černý čenich a bílou huňatou srst s tmavými flíčky. Nejradši chodíval kolem potoka do lesa, vydávali jsme se spolu nahoru do kopce, na vyhlídku a k Velkému smrku, kterému bylo snad sto osmdesát let. Chvíli jsme poseděli v jeho stínu a pak jsme úprkem uháněli dolů. Když bylo pěkně, Harrík se vykoupal na mělčině a potom se stočil do klubíčka na terase na slunci. Smetu z náhrobku jehličí, vstanu a založím si ruce v bok. Jestli se budu oddávat minulosti, neudělám vůbec nic.

Soustřed' se, poručím si. Tak je to lepší. Co vidíš? Trávu. A ta tráva je moc vysoká. Musí se pokosit. Stébla ještě

polehávají pod tíhou rosy, ale odpoledne se zvednou. Ně-
koho sjednám. Zítra nebo pozítří. Ovocné stromy v dolní
části zahrady už dávno přišly o květy, ale vůně příštích
jablek je pořád ve vzduchu. Popojdu k nim, zkontroluju
plůdky, jako to dělával táta. Mezi křovím prosvítá opr-
šelá fasáda Bílé vily, kde si před rokem generál Harmon
zřídil dočasné velitelství. Jezdili za ním lidé z Prahy i Plz-
ně a prý ho tu navštívil i generál Patton a potom si spolu
vyrazili na lov do lesů. Naživo jsem Pattona zahlédla jen
jednou, ve třiačtyřicátém, když přijel do Káhiry. Arnošt
s ním prohodil pár slov. „Tohle je ale vážně špinavé mės-
to,“ prohlásil generál a samozřejmě měl pravdu. Nikdy si
nebral servítky a tím mi byl sympatický. Otočím se k plo-
tu i ke vzpomínkám zády a prohlížím si stavbu od střechy
až k zadnímu schodišti. Půjde to. Jasně že to půjde. Zapom-
něla jsem, jak je tu hezky.

V hlavě si vytvořím plán. Mít jasně daný postup, v tom
je klid a síla. Uklidím dnes ještě salon. Aspoň z nejhorší-
ho. Večer si zapálím svíčku. Sním si chleba a zapiju ho ci-
korkou. Budu si číst. Ne, nebudu. Není tu ani jedna kniha.
Budu psát do deníku – anebo básně, zachytím, co mi pro-
létne hlavou. Jednou bude i tohle minulost.

Vyjdu zadním schodištěm ke dveřím, které jsou kupodi-
vu zavřené, a zkouším kliku. Povolí. Klíč v zámku zrezl. Je tu
tolik drobností, které musím napravit. Bedřicha z nich rov-
nou vyškrtnu. Nechci mu donekonečna připomínat, že ješ-
tě nezašel za zedníkem. Vyčerpávalo mě to už před válkou,
natož dnes. Může mi pomoci s nákupem knih a s pořízením
nějakých obrazů, to ho bude bavit. Vejdu do salonu a prů-
van zvíří prach. Počkám, až se usadí, a vkročím do předsíně.
Musím si dojít pro koště, abych mohla pokračovat, za chvíli
bude poledne a chci ještě doběhnout za zrzkou do koloniálu.

Zvedám lopatku, když před brankou zachroptí auto. Přiveze s sebou spálený benzín a rozehrátý olej, zvedne se mi žaludek a na chvíli jako bych ochrnula. Samozřejmě že je pitomost, aby... Jenže pak ho opravdu uvidím. Jdi pryč, chci zakřičet, ale tmavovlasý muž vejde do zahrady, rozhlíží se. Napřímím se. Tělo strne, i když krev se v něm rozběhne rychleji. Tváře mám horké a ruce ledové. Kráčí ke mně. Zná jeho chůzi. Ví, že je trošičku nahnutý do strany, levé rameno má výš než pravé. V podpaží drží čepici. Má košili a sako v téže barvě, jako je mé tričko. Podívá se na mě a usměje se. V očích se mu odrazí paprsek, hnědá barva zezlátne. Podobně jako by slunce prozářilo lahev whisky na krbové římse. Ten okamžik mi připomene slova, která jsme šeptali do tmy.

„Pořád nedokážu popsat tvé oči, to, co v nich je.“

„Je v nich,“ nadechne se, „celý můj život a láska.“

Proboha.

Zastaví se pod schody a zasalutuje, i když čepici pořád svírá v podpaží, a kdybych pro něj takhle kdysi přijela, bez své čapky na hlavě, káral by mě. Všimnu si, že nese gramofonovou desku. Na přebalu zahlédnu obličej Billie Holiday. Naše pohledy se střetnou. V uších mi zazní tóny skladby *All of Me*. Chci je od sebe odehnat, hlavně ta hloupá slova *your goodbye left me with eyes that cry*, a tak mimoděk máchnu rukou. Zachytí ji a sevře, naklání se ke mně, mám poslední šanci se vytrhnout.

Ve vrátkách se mihne stín. Bedřich skloní hlavu, aby ho pařáty popínavé růže, která zanedlouho rozkvete, neškrábly do čela.

„Manžel,“ vytrhnu se Arnoštovi. Pohled mu ztmavne, propadne se do podivné neúčasti, ale rychle zareaguje, ohlédne se a znovu zasalutuje. Udělám krok dozadu, jako

bych chtěla ze scény utéct. Ale jsem v ní, prolíná se tu minulé, přítomné i budoucí.

„Arnošte!“ vítá ho Bedřich přátelsky a s nadšením mu třese rukou. „Co tě k nám přivádí?“

Zatrne mi, v úžasu je pozoruju. „Měl cestu kolem a přinesl mi desku,“ opanuju se, natáhnu se po velkém čtverci a přitisknu si ho jako ochranný štít k hrudníku. „Jen tu ještě nemám gramofon.“

„Gramofon mám v autě.“ Arnošt počká, až mu Bedřich pokyne, a vkročí do domu. Nechám je projít. Sleduju, jak jdou salonem bok po boku. Lomcuje mnou vztek a nedorozumění. Když Bedřich zmizí v kuchyni, aby našel *aspoň nějaké* skleničky, vybuchnu. „Co tu ksakru děláš? Říkal jsi, že už se nikdy neuvidíme! A proč jsi mi proboha za celou tu dobu neřekl, že se znáš s Bedřichem?“

Arnošt nestihne odpovědět. Bedřich je zpátky a na tácu přináší tři otlučené sklenky naplněné po okraj koňakem. Skrývám znechucení.

Arnošt si dlouze lokne a odloží prázdnou sklenku na tácek, který se viklá na krbové římse. Uvědomím si, že je to kromě matrace jediný kousek nábytku, pokud se dá za nábytek považovat. Rozčiluje mě, jak Arnošt dělá všechno rychle. Bývá roztěkaný, zamračený, chvílemi nepřítomný, ale pak se mi zadívá do očí a všechno je jinak. Jenže na to nesmím myslet!

Bedřich si odkašle. Zpozorníme, protože se chystá něco říct. Stojí u okna, záda nahrbená, levou ruku svěšenou, bezvládnou. Podle záдумčivého pohledu a vrásky mezi obočím vím, že uvažuje.

„Tak si, Arnošte, myslím...,“ začne pozvolna.

Obavy mi napnou tělo, jako bych se ocitla na skřipci. Nadechuju se, že přispěchám s vysvětlením.

„Myslím, že bys k nám měl přivést Taťánu s dětmi. Aspoň na pár dní v létě. Bývá tu hezky, můžou chodit na plavárnu nebo do lesa. Určitě si potřebují odpočinout. Občas jsem ji potkával v Praze, když jsi byl pryč. Bylo to peklo. Zvlášť když nás bombardovali.“

„Bedřichu!“ neovládnu se. Napětí se roztříštilo na kusy, připadám si zranitelná a naštvaná. Nechci tu Arnoštovu ženu ani jeho děti. „Už jsme o tom přece mluvili. Byla válka! A ve válce se střílí a padají bomby. Jak jinak bys asi Němce a jejich zfanatizovanou armádu porazil?“

„Mrtvých Čechů nemuselo být tolik,“ prohlásí neústupně. „I my jsme tady něco podnikali proti Němcům. Bez bomb!“

Nepoznávám ho.

Arnoštovy oči se podlijí krví, cuká mu v koutku. Sáhne k opasku, prsty přejedou přes pistoli. Dobře ji znám. Colt 1911. Samonabíjecí. Ráže pětáctýřicet. Učil mě střílet se s ní do chatrných dřevěných terčů. Ucítím střelný prach, jakkoli je to absurdní.

„Ať Taťána s dětmi samozřejmě přijedou,“ vyhrknu. „Je tady sice nepořádek, ale to rychle spravíme. Dnes dokončím salon, zítra uklidím patro. Arnoštovi s Taťánou dáme ložnici s výhledem na řeku a dětem pokojíček hned vedle...“ Zbytek slov spolknou, těžce a zhnusně.

„Myslím, že tu pobudeme rádi. Zrovna nám opravují byt. Ale abych vysvětlil svou neohlášenou návštěvu – měl jsem nějaké vyřizování na radnici v Plzni, proto jsem se zastavil,“ podívá se na mě Arnošt, „a říkal jsem si, že se vám bude hodit nějaká hudba, že pak půjdou věci líp od ruky. Donesu z auta ten gramofon. Bedřichu, co jste tady poslouchali za války? Nějaké německé odrhovačky?“

„Když to šlo, hrál se swing.“

„Billie Holiday třeba?“

Bedřich se rozesměje. „Jasně že ne, Arnošte. Česká hudba, například Dvorský.“

Prosím Arnošta očima, aby si tu zpropadenou desku vzal, aby odešel, nasedl do auta, odjel a nikdy – natož se ženou a dětmi – se nevrátil. Bezmocně ho sleduju, jak vychází z domu a pak se vrací s gramofonem a staví ho na zem na zaprášené parkety.

„Ne!“

Oba se na mě nechápavě podívají.

„Nechme hudbu až na večer. Musím uklidit, zaběhnout na nákup a taky domluvit někoho, kdo to tu vyspraví.“

„Pomůžeme ti,“ navrhně Arnošt a vytrhne mi koště z ruky.

V koloniálu požádám o kilo rýže a kilo mouky. Za lístky směním ještě pět špekáčků a půlku chleba. Zadívám se na prázdné skleněné dózy, ve kterých býval cukrkandl, barevné bonbony a lízátko. Občas jsem si nějaké odnášela. Vzpomenu si na usměvavého bělovlasého pána s navoskovaným knírem zastřiženým těsně nad rty, za jehož časů tady vonívaly citrony, pomeranče, hřebíček a skořice.

„Žije ještě pan Šperl?“ zeptám se zrzky.

„Dědoušek umřel ve čtyřicátém roce. Nechcete taky trochu brambor? Včera je dovezli, ale jsou takové malé a scvrklé.“

„Dejte mi jich sáček.“ Představím si, že je večer hodíme do žhavých uhlíků a dopřejeme si pozdní svačinu. „Takže pan Šperl byl váš dědeček? Jaký jste ročník?“

„Sedmadvacátý.“

„Aha.“ Rychle si spočítám, že když jsem odjížděla do Londýna, bylo dívce za pultem dvanáct let. Zasazuju si letopočty na časovou osu, maluju si uplynulé roky v mysli křídou na černou tabuli, pomáhá mi to uvědomovat si přítomnost. „Minule jsem se vám představila, ale myslím, že jsem přeslechla vaše jméno.“ Samozřejmě jsem ho nepřeslechla, ale dívka dospívající během války unikly základy slušného chování a neví, že se mi na oplátku také měla představit.

„Jsem Marta.“

„Šperlová?“

„Jo.“

„Marto, poslouvejte, přijela jsem po dlouhé době do naší vilky, víte, do té, jak se jí přezdívá Secesní. Znáte ji?“

„Jo. Jako každý tady.“

„Vevnitř je dost poničená. Potřebovala bych nové omítky, vyštukovat, obílit stěny, vyspravit knihovnu. Nevíte o někom šikovném?“

„Hm,“ podepře si bradu dlaní a chvíli nepřítomně hledí za mě. „Hm,“ zopakuje a málem přitom zívne, „zeptejte se Jarouška Kusého. Přejdete náves, potom cestou k potoku, je tam taková příkrčená chalupa.“

„Vím, vím,“ vpadnu jí do řeči. „Jaroušek je stejně starý jako já, známe se.“

„Aha. Tak ten bude asi nejlepší. Lidi si ho dost chválí.“

Vyskládám na pult útržky potravinových lístků. Pořád se v nich nevyznám, každý musím prohlížet a přečíst si, na co je, jestli na mouku nebo cukr, chleba nebo máslo. Zadívám se na *Objednací lístek na vejce* s datem dvacátého devátého dubna až dvacátého šestého května.

„Marto, jak je to s tím lístkem na vejce?“

„Jestli chcete vejce, musíte si je objednat.“

„Kolik jich můžu mít?“

„Deset na měsíc.“

„To je málo.“

„Zajděte si k tetě Moravcové, má slepice a za pár korun budete mít vajec...“

„Takhle to tu určitě chodilo i za války.“

Uchechtne se. „To si pište. A kde jste byla vy? V Praze?“

Kdyby necinkl zvonek na dveřích, odkývala bych jí Prahu a zeptala bych se, jak *přesně* to tady chodilo za války, kdo byli ti lidé, co žili u nás ve vilce, kdo z místních se zaprodal a kdo byl statečný, na koho si mám dát pozor. Jenže i kdyby sem nevkočila žena v mém věku s pěti nebo šestiletým dítětem, vím, že by byl takový rozhovor k ničemu. Složím nákup do svázaného šátku, rozloučím se a s dalším cinknutím zmizím.

Nad cestou ke Kusým nemusím přemýšlet. S dětmi jsem chodívala lákat ven Jarouška, který musel pomáhat babičce a mamince. Táta se mu nevrátil z války a on byl jediný chlap v chalupě, jak nám vysvětloval, když jsme si ho dobírali, že pro samou práci nemá čas na hry a výpravy do lesů za loupežníky.

Na zápraží na malé stoličce sedí stařena a sklání se nad hrncem brambor. Pečlivě a pomalu odkrajuje tenoučké slupky. Určitě je ještě povaří slípkám, co je slyším zpoza rohu. Nic nesmí přijít nazbyt, v takové filosofii vyrůstaly minulé generace a nám často říkávaly, že jsme zhýčkaná mládež a že si blahobytu první republiky nevážíme. A pak jsme i my zažili strádání – strach, hlad, slzy. Už si nemáme co vyčítat.

Vítr pohne oblakem a paprsky pohladí ženu po tváři, zašimrají, otře si líčko hřbetem dlaně. Takhle ustaraný pohled mívala Jarouškova babička, ale ta zemřela, když jsem šla na studia.

„Paní Kusá, dobré poledne!“ zavolám.

Vytrhnu ji ze soustředěné práce, zadívá se zmateně k vrátkům. Zastíní si dlaní oči a mžourá do světla. Uvědomím si, že mám za sebou slunce a že mě nepoznává.

„Kdo je to? Špatně vidím.“

„Hedvika.“

„Jaká Hedvika?“ zamračí se. Tvář má ostrou, protkanou cestičkami vrásek, vypadá křehce.

„Ze Secesní vily.“

Nejdřív jako by zahlédla jeden z přízraků, které se mi procházejí po salonu, vzápětí se ale usměje, pookřeje.

„To není možné! Pojď, pojď dál. Do vrátek strč, máme rozbitou kliku, jsou jen přivřené.“

Podám jí ruku. Omlouvá se, že ji má mokrou a špinavou. Ujišťuju ji, že to nevadí. A pak nevím, co dalšího povědět.

„Vrátila jsem se,“ řeknu prostě.

„Je strašné, co se dělo, jak jen mohl Bůh dopustit takové neštěstí. Četla jsem zrovna v novinách o masových hrobech v Polsku, co odkrývají Sověti. Psali o koncentračním táboře v Osvětimi. Ty dráty a ty pohublé nelidské bytosti na fotografiích...“

Děs mi zacpe uši. Polykám zvratky, co se mi tlačí do krku. Mluví o hrůze a vyhřívá se na zápraží s čerstvě oloupanými žlutými bramborami. Hláskuje dál slova, která se mi zařezávají do kůže a do svalů.

„Maminko, už máte hotové ty brambory?“

Z pootevřeného okna vyhlédne žena s nakadeřenými vlasy sčesanými na patku. Plné tváře má zčervenale a rty namalované.

„Máme návštěvu?“ prohlíží si mě.

„Jsem Hedvika. Ze Secesní vily,“ zopakuju hloupě svou navráťivší se mantru.

„Asi vám to tam dost poničili, že jo?“

„To ano. Vlastně jsem se přišla zeptat, jestli by mi Jaroušek pomohl.“

„Můj muž má dost práce.“

„Jistě, po válce jsou zedníci potřeba.“

„Nejde jen o to.“

Nerozeznám, jestli se usmívá, anebo šklebí. Zrovna se chystám poděkovat a rozloučit, když se na mě blahosklonně zadívá.

„Jaroušek je politicky činný, má naloženo až až, aby dal ten binec po Němčourech do pořádku.“

„Je členem místního výboru. A Jindřiško, myslím, že si Hedvika umí představit, kolik má Jaroušek práce, protože její tatínek byl taky politik, agrárník,“ zastane se mě paní Kusá.

„Co je to za nesmysl? Agrárníci jsou fašisti!“

„Jak jste na to přišla?“ vyjedu na ni.

„To ví všichni. Vždyť zatkli i toho předsedu vlády, no, jak se jmenuje? Berana! Za kolaboraci!“

„Rudolf Beran nebyl kolaborant. Byl v odboji.“

„A jak to vy můžete vědět, když jste tu nebyla?“

„Můj muž spolupracoval s Obranou národa. A s Beranem se zná. Celou dobu byl s domácím odbojem ve spojení a podporoval je. Stejně tak Hácha. Jenže se na to strašně rychle zapomnělo, asi v revolučním kvapu,“ neodpustím si. „Vy jste tady prožila celou válku, že ano?“

„Nikdy bych z domova neodešla!“

Přejdou její poznámku dobře mířenou do středu mého těla. Jsem doma teprve krátce, ale už jsem postřehla ublíženost: vy jste si odešli a my jsme trpěli za vás. Vyrůstá mezi námi stěna.

„Asi vám neuniklo, že Berana zatklo gestapo a že ho nacisti soudili pro velezradu. Hlavním svědkem v procesu